

Les oracions subordinades circumstancials (o adverbials) causals

són les oracions subordinades que expressen la causa d'allò que es diu en l'oració principal.

Mode

El verb de l'OR SUBordinada apareix normalment en INDicatiu, però si el verb de l'OR PRincipal es troba en un temps de passat (o secundari, o històric), –és a dir, en imperfet (que només existeix en INDicatiu), o en aorist d'INDicatiu, o en perfet d'INDicatiu– el verb de l'OR SUBordinada pot aparéixer també en mode OPTatiu (OPTatiu oblic).

Negació

Si es nega el contingut de l'OR SUBordinada, es fa servir l'adverbi de negació οὐ (= οὐκ / οὐκ / οὐχί).

Conjuncions

L'OR SUBordinada pot ser introduïda per les següents conjuncions:

	nexes equivalents en llatí		traducció, entre d'altres possibles segons el context
ὥς	<i>quod</i>	<i>quia</i>	perquè
ὅτι			
διότι	<i>cum</i> <i>quoniam</i>		com que / ja que / atès que
ἐπεὶ			
ἐπειδή			

- A més d'introduir una OR SUB CIRC (o ADV) Causal, les conjuncions ὥς i ὅτι també poden introduir (com s'ha vist en parlar-ne al Lliurament anterior) una OR SUB COMPL (o SUBST).
- Com passa amb les ORs SUBS COMPLs, hi ha una diferència de matís en el significat de les ORs SUBS CIRCs Causals segons es faci servir la conjunció ὥς o la conjunció ὅτι, ja que l'ús de la primera implica que qui enuncia la frase no presenta la causa expressada per l'OR SUBordinada com una realitat objectiva, ja sigui perquè consideri aquella falsa o incerta o perquè no prengui cap postura al respecte. El mateix que passa en llatí amb la conjunció *quod* quan aquesta introdueix una OR SUBordinada amb el verb en SUBJuntiu, ja sigui COMPLETIVA o CIRCunstantial Causal, i tant en grec com en llatí es tracta d'un matís difícil de reflectir en la traducció si no és afegint en català alguna expressió absent de la frase en grec.
- En qualsevol cas, quan les conjuncions ὥς i ὅτι encapçalan una OR SUB CIRC Causal, aquesta normalment ve a continuació de l'OR PRincipal.

- Pel que fa a l'OR PRincipal, aquesta pot incloure, per fer més entenedor tot el conjunt de la frase, un SPrep o un SN que sovint no cal traduir i el nucli del qual sempre és un pronom demostratiu neutre, com ara els sintagmes *διὰ τοῦτο*, *διὰ ταῦτα*, *διὰ τόδε*, *ἐκ τούτου*, *τούτω*, tots els quals signifiquen *per això*, tenen per tant la funció de CCCausa, i avancen així que l'oració introduïda després per les conjuncions *ὥς* o *ὅτι* donarà expressió al contingut d'aquesta causa (com passa en llatí amb els SN o SPrep *eo*, *ideo*, *idcirco* o *ob eam rem* respecte de l'oració introduïda després per la conjunció *quod*).
- Així doncs, l'OR SUB introduïda per les conjuncions *ὥς* o *ὅτι*, tot i que aquests termes s'hagin de traduir amb la conjunció *perquè*, pot considerar-se en l'anàlisi de l'oració no com una OR SUB CIRC Causal sinó com una OR SUB COMPL amb funció d'APOSició a aquell pronom demostratiu.
- Un d'aquells SPrep, *διὰ τοῦτο*, en combinació amb la conjunció *ὅτι*, i sense cap més paraula entre aquests termes, sembla haver estat l'origen de la conjunció *διότι*, que derivaria de "*διὰ τοῦτο*, *ὅτι*" i que per tant només pot introduir una OR SUB CIRC Causal, la qual –com s'esdevé amb les polivalents *ὥς* i *ὅτι*– sempre ve a continuació de l'OR PRincipal.
- A més d'introduir una OR SUB CIRC Causal, les conjuncions *ἐπεὶ* i *ἐπειδὴ* també poden encapçalar (com es veurà en parlar-ne al següent Lliurament) una OR SUB CIRC Temporal, i aleshores s'han de traduir amb la conjunció *quan*.
- Quan aquestes dues conjuncions *ἐπεὶ* i *ἐπειδὴ* encapçalan una OR SUB CIRC Causal, aquesta normalment es troba abans de l'OR PRincipal (o si més no abans del verb de l'OR PRincipal, ja que l'OR SUBordinada pot trobar-se a dins de l'OR PRincipal, entre el seu subjecte o qualsevol altre element i el seu verb)

Aquest valor dels termes *ἐπεὶ* i *ἐπειδὴ* com a nexes introductors d'ORs SUBs CIRCs Temporals (amb el significat de *quan*), sembla haver donat lloc al seu ús com a nexes introductors d'ORs SUBs CIRCs Causals (amb el significat de *perquè*), que hauria derivat de frases compostes d'OR SUBordinada i OR PRincipal amb els verbs totes dues en passat i amb una relació temporal entre l'una i l'altra (*quan* passa allò expressat en la primera *després* s'esdevé allò expressat en la segona) que era entesa també com una relació de causa-efecte entre l'OR SUBordinada i l'OR PRincipal (*perquè* passa allò expressat en la primera *aleshores* s'esdevé allò expressat en la segona).

En qualsevol cas, quan el verb de l'OR SUBordinada està en passat només el context permet decidir per als nexes *ἐπεὶ* i *ἐπειδὴ* entre el seu valor causal o el seu valor temporal (segons hi hagi o no una relació lògica de causa-efecte entre allò que diu l'OR SUBordinada i allò que diu l'ORació PRincipal), i si l'OR SUBordinada s'ha d'entendre com Causal també s'haurà d'entendre al mateix temps com Temporal, ja que -com passa amb el *cum* històric del llatí– l'OR SUBordinada no sols indica la causa d'allò que expressa l'OR PRincipal, sinó que també ubica temporalment aquesta causa (sempre en un moment anterior) respecte d'allò que indica l'OR PRincipal.

Altres maneres d'expressar la causalitat

També és possible expressar la causalitat (és a dir, la relació causa-efecte entre dues idees) sense fer ús de conjuncions subordinants, però aleshores no hi ha una OR SUBordinada a una OR PRincipal sinó uns usos particulars del PARTicipi i de l'INFinitiu:

- PARTicipi APOSitiu precedit d'algun dels termes següents, considerats adverbis relatius de manera:
 - ἄτε
 - οἷον / οἷα, en realitat, l'acusatiu neutre singular i plural respectivament de l'adjectiu / pronom indefinit / exclamatiu οἷος, οἷα, οἷον (= *qualis, e*)
 - ὡς, l'ús del qual implica el mateix matís de significat que quan s'ha de considerar conjunció subordinant
- PARTicipi ABSsolut o GENitiu ABSolut, precedit o no d'algun dels termes anteriors
- INFinitiu substantivat, per mitjà de l'article, que apareix en número singular, en gènere neutre (ja que una idea verbal no pot tenir gènere), i en cas o bé acusatiu i genitiu, si el SN així format per article i INFinitiu és precedit respectivament per les preposicions διὰ i ἐκ, que el converteixen en un SPrep amb valor de CCCausa, o bé datiu, si el SN format per article i INFinitiu no compta al seu davant amb l'ajut de cap preposició per presentar-se com a CCCausa.

Exemples

d'OR SUB CIRC Causal introduïda per les conjuncions διότι, ὅτι i ὡς
i amb el verb en INDicatiu

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐ φεύξεται διότι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθεται.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐ φεύξεται ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθεται.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο ἐξ Ἀθηνῶν οὐ φεύξεται, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθεται.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ φεύξεται ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθεται.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο ἐξ Ἀθηνῶν οὐ φεύξεται, ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθεται.

Sòcrates no fugirà d'Atenes perquè respecta les lleis de la ciutat.

= *Sòcrates per això > per aquesta raó no fugirà d'Atenes, perquè respecta les lleis de la ciutat.*

La traducció resulta igual per a les tres frases,

però en la última es fa servir la conjunció ὡς, l'ús de la qual implica que el contingut de l'ORació SUBordinada no és considerat per qui diria aquesta frase com un fet segur, i si hom vulgués reflectir això en la traducció hauria de recórrer o bé a una expressió en català que no hi és en la frase en grec, o bé (la qual cosa no sempre és possible) a un canvi en el mode del verb:

Exemples

d'OR SUB CIRC Causal introduïda per les conjuncions διότι, ὅτι i ὡς i amb el verb en INDicatiu o en OPTatiu oblic (-οιτο), possible perquè el verb de l'OR PRincipal apareix en passat

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε διότι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπέιθετο.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε διότι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθοιτο.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπέιθετο.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπέιθετο.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθοιτο.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθοιτο.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπέιθετο.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε, ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπέιθετο.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθοιτο.

= Σωκράτης διὰ τοῦτο, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ὡς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πείθοιτο.

Sòcrates no va fugir d'Atenes perquè respectava les lleis de la ciutat.

= *Sòcrates per això > pe aquesta raó no va fugir d'Atenes, perquè respectava les lleis de la ciutat.*

La traducció resulta igual per a les sis frases,

que resulten de combinar les tres conjuncions διότι, ὅτι i ὡς amb els dos modes, INDicatiu i OPTatiu, en què pot aparéixer el verb de l'ORació SUBordinada, el segon dels quals, OPTatiu oblic, és possible perquè el verb de l'ORació PRincipal està en un temps de passat (és a dir, en imperfet, o en aorist d'INDicatiu, com en aquestes frases, o en perfet d'INDicatiu),

però en les dues últimes apareix de nou la conjunció ὡς, de manera que, com abans, el contingut de l'ORació SUBordinada no és considerat per qui diria aquesta frase com un fet segur, i si hom vulgués reflectir això en la traducció hauria de recórrer, ara també, o bé a una expressió en català que no hi és en la frase en grec, o bé (la qual cosa no sempre és possible) a un canvi en el mode del verb:

Sòcrates no va fugir d'Atenes [segons sembla] perquè respectava les lleis de la ciutat.

Sòcrates no hauria d'Atenes perquè respectava les lleis de la ciutat.

Exemples

d'OR SUB CIRC Causal introduïda per les conjuncions ἐπεὶ i ἐπειδὴ

Ἐπεὶ τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπίθετο, Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Ἐπειδὴ τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπίθετο, Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Com que respectava les lleis de la ciutat, Sòcrates no va fugir d'Atenes.

La traducció resulta igual per a les dues frases,
però l'ús de ἐπειδὴ en la segona fa en grec més enfàtica l'expressió.

Exemples

de PART APOStitiu amb valor causal indicat pels termes ἄτε / οἷον / οἷα / ὥς

Σωκράτης, ἄτε τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθόμενος, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Σωκράτης, οἷον τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθόμενος, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Σωκράτης, οἷα τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθόμενος, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Σωκράτης, ὥς τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθόμενος, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Sòcrates, com que respectava les lleis de la ciutat, no va fugir d'Atenes.

La traducció resulta igual per a les quatre frases,

però en la última es fa servir el terme ὥς, que aquí no s'ha de considerar conjunció sinó partícula, l'ús del qual implica, com abans, que el contingut que hi segeuix, l'expressat aquí pel participi i els sintagmes que en depenen, no és considerat per qui diria aquesta frase com un fet segur, de manera que si hom vulgués reflectir això hauria de recórrer, ara també, o bé a una expressió en català que no hi és en la frase en grec, o bé (la qual cosa no sempre és possible) a un canvi en el mode del verb:

Sòcrates, com que [segons sembla] respectava les lleis de la ciutat, no va fugir d'Atenes.

Sòcrates, com que hauria respectat les lleis de la ciutat, no va fugir d'Atenes.

Exemples

de PART ABSolut, o GENitiu ABSolut, amb valor causal, i indicat o no pels terms ἄτε / οἷον / οἷα / ὡς

Σωκράτους τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθομένου, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

= Ἄτε Σωκράτους τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθομένου, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

= Οἷον Σωκράτους τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθομένου, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

= Οἷα Σωκράτους τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθομένου, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

= Ὡς Σωκράτους τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθομένου, ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε.

Com que Sòcrates respectava les lleis de la ciutat, no va fugir d'Atenes.

< Respectant Sòcrates les lleis de la ciutat, no va fugir d'Atenes.

El valor causal del genitiu absolut no deriva del seu ús, com en deriva quan es af servir alguna de les conjuncions anteriors, sinó que ve donat per la relació de lògica de causa-efecte que pot establir-se entre el contingut del genitiu absolut i el contingut de la resta de la frase.

Exemples

d'INFinitiu substantivat amb valor causal, i introduït per διὰ τὸ / ἐκ τοῦ / τῷ

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε διὰ τὸ τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθεσθαι.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε ἐκ τοῦ τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθεσθαι.

Σωκράτης ἐξ Ἀθηνῶν οὐκ ἔφυγε τῷ τοῖς τῆς πόλεως νόμοις πειθεσθαι.

Sòcrates no va fugir d'Atenes pel fet de respectar les lleis de la ciutat.

La traducció resulta igual per a les quatre frases,

en les quals l'infinitiu ha estat substantivat per mitjà de l'article (neutre i singular) i l'expressió de la causa ve donada o bé per l'ús, davant del SN format per article i infinitiu, d'una preposició, διὰ (més acusatiu) o ἐκ (que sempre regeix genitiu), o bé pel fet d'haver posat l'article substantivador en cas datiu (el cas del CCs).